

Методичний коментар до теми “Машина часу”

Де зберігається історія?

Протягом вивчення теми здійснюємо мандрівку музеями світу, дізнаємося про події минулого, про цікаві події в інших країнах. Запропонуйте дітям відповісти на ці запитання на початку і в кінці вивчення теми: це формувальне оцінювання вашої спільної роботи з дітьми. Адже за різницею у відповідях можна зрозуміти, що нового дізналися діти, що запам’ятали, наскільки поглибили свої знання.

- Що таке музеї? Коли ми їх відвідуємо? Навіщо?
- Про що можна дізнатися в музеях?
- Чи завжди музеї розповідають лише про минуле?

Музей — це заклад, призначений для вивчення, збереження та використання пам’яток природи, культури, долучення громадян до надбань національної і світової історико-культурної спадщини.

Музеї народилися як зібрання пам’яток минулого, але згодом поняття розширилося: виникли інші музеї (наприклад, музеї науки), у багатьох з них відбуваються різноманітні цікаві заходи. Тож нині музеї розповідають не лише про минуле: у музеях можна експериментувати, спілкуватися з науковцями, дивитися пізнавальні відео, брати участь у різноманітних проєктах тощо.

Здійсніть із дітьми віртуальну подорож різними музеями, яку варто розпочати з сюжетної картини теми (див. бесіду за сюжетною картиною “[Справжнісінька машина часу](#)”).

- Хто або що допомагає нам орієнтуватися в музеї?
- Яка роль екскурсовода? Чи кожен може стати екскурсоводом? Які знання екскурсоводу потрібні?
- Які способи подання інформації здебільшого використовують у музеях?
- Звідки беруть експонати? Що може бути експонатом?
- Що потрібно, аби створити музей?
- Чи можна вважати експонат джерелом інформації? Чому?
- Про що може розповісти предмет?

Можете запропонувати дітям взяти будь-який предмет і спробувати якомога більше розповісти про нього та про його власника.

Без минулого немає майбутнього

Обговоріть із дітьми, чому люди надають особливе значення вивченню **історії** — науки, що вивчає минуле людства, покладаючись при цьому на письмові та матеріальні свідчення минулих подій.

Класик світового кінематографа Олександр Довженко зазначав, що “Народ, що не знає своєї історії, є народом сліпців”. Обговоріть із дітьми зміст цього висловлювання.

Наше минуле схоже на величезну книгу, до якої щодня додаються сторінки. Що в ній написано, залежить від кожного з нас. Адже кожен із нас на своєму місці творить історію: свою, своєї родини, рідного міста, країни і врешті-решт — історію людства.

Вивчаючи історію, ми перегортаємо сторінки, озираємося назад, бачимо славні події минулого й пишаємося справами наших предків, нам хочеться бути гідними громадянами, продовжувати справу наших пращурів. Є й сумні сторінки — війни, економічні кризи, голод — ті, які нам хочеться переписати. Але історію не переписують. Ми не можемо виправити помилок минулого, але можемо врахувати їх надалі.

У певному сенсі знання власної історії — наше щасливе майбутнє. Адже знаючи минуле, ми можемо запобігти подіям, які можуть призвести до негативних наслідків.

Якщо народ не знає своєї історії, то будь-хто може скористатися такою слабкістю й висвітлити історичні факти по-своєму, задля своїх інтересів. Тож маємо боронити своє минуле, не давати його знівечити.

Кажуть, що історія — це душа народу. Той, хто не знає національної історії, ніколи не зможе зрозуміти свого народу й діяти на його благо.

Запропонуйте дітям знайти висловлювання про наше минуле, обговоріть їх зміст. Нехай кожна дитина знайде один факт з історії України, яким можна пишатися.

- Що таке традиції? Чи однакові традиції в різних народів? Чому?
- Як пов'язані традиції та історія? Чи можуть традиції щось розповісти про народ? Про країну? Що саме?
- Які ви знаєте традиції родини? Українського народу?
- Чому ми так трепетно зберігаємо традиції?

Такі різні музеї

Пропонуємо обговорити з дітьми:

- Звідки ми дізнаємося про історію своєї країни? Інших країн? Планети?
- Кого називають живими свідками історії? Чому?

Джерел інформації про минуле багато — розповіді бабусь і дідусів, родинні реліквії, давні світлини, старі відео, енциклопедії, книжки, спогади очевидців... Та особливе місце належить музеям. Чому? Мабуть тому, що саме там є можливість побачити предмети різних епох, картини, документи тощо.

- Які бувають музеї? Як про них можна дізнатися?
- Як потрапити до музеїв?
- Про що можна дізнатися тільки в музеях?
- Про що нам розповідають давні предмети?
- Що таке віртуальні музеї? У чому їхні переваги й недоліки?

Розкажіть дітям, що сучасні музеї — це ще й центри комунікації, де відбуваються різноманітні просвітницькі заходи. Інформація в них може подаватися різними способами. Це — інфографіка, відео, аудіо, світлини, моделі, віртуальна й доповнена реальність, голограми тощо. У музеях має бути все зрозуміло, наочно, цікаво для різних людей.

Проект про колекції

Четвертокласникам подобається колекціонувати. Вони самостійно вигадують теми для своїх колекцій — можуть збирати календарики, листівки, різноманітні ляльки, камінчики, марки, слайми, картки, наклейки тощо.

Діти із задоволенням роздивляються колекції одне одного, обмінюються, упорядковують тощо.

Мета проекту — заохотити дітей до спілкування, упорядкування та презентування колекцій, захопити учнів та учениць колекціонуванням.

Розгортаючи проект, розкажіть дітям, що таке колекція, зверніть увагу на те, що колекція може також бути й електронною (наприклад, фото автомобілів різних років, світлини моря, комах, квітів тощо).

Колекція (від лат. *collectio* – збирання) — систематизоване, упорядковане зібрання найрізноманітніших предметів, об'єднаних за певною ознакою. В основі колекціонування — пізнання, задоволення певних інтересів. Колекціонування передбачає виявлення, збирання, вивчення, систематизацію матеріалів, чим воно принципово відрізняється від простого збирання.

У музейній практиці колекціями називають частини зібрання, виокремлені за тематикою, хронологією, стилістикою тощо.

Зверніть увагу дітей на те, що колекція має бути впорядкованою за певним принципом.

- Що збирати? Навіщо?
- Як визначити принцип упорядкування?
- Як розкласти предмети колекції?
- Чи можна сказати, скільки експонатів має бути в колекції?
- Чи можна визначити, коли колекція стане повною і нових експонатів не буде?

Збирати колекцію довго (можливо, усе життя) чи припинити через кілька місяців — залежить від власника колекції. Тож варто розпочати, а вже потім це вирішувати.

Де зберігати експонати колекції, залежить передусім від того, що колекціонуємо. Запропонуйте дітям роздивитися різноманітні органайзери і пошукати ідеї.

Під час презентації своєї колекції дітям варто відповісти на такі запитання.

- Що я збираю?
- Навіщо я це роблю?
- Де я знаходжу експонати? На що звертаю увагу, коли добираю експонати?
- Про яке моє захоплення розповідає колекція?
- Як я впорядковую колекцію?
- Як можна швидко знайти певний експонат?
- Яких експонатів мені не вистачає?

Зазираємо у майбутнє

Дізнатися про минуле нам допомагають різні предмети, світлини, відео, розповіді учасників подій. А чи можна хоча б зазирнути в майбутнє? Чому нам хочеться це зробити?

Звісно, усе знати про майбутнє ми не можемо, але певні наші дії можуть на нього вплинути. Одна з можливостей зазирнути в майбутнє — планування.

Пригадайте з дітьми, коли, що й навіщо ми плануємо, що робимо для здійснення планів і чи завжди наші плани здійснюються.

- Чи можна обійтися без планування?

Часто в родинах планують бюджет — грошові надходження й витрати.

- Як допомагає планування бюджету?
- Чи всі надходження можна запланувати? Чому?
- Що в родині роблять, коли планують великі покупки? Чому? Навіщо?

Наприкінці теми запропонуйте дітям пофантазувати й помріяти: уявити далеке майбутнє (наприклад, 3000 рік) і розповісти, як житимуть люди, до чого прагнутимуть, як розповідатимуть своїм дітям про нас, які джерела інформації допомагатимуть їм дізнаватися про наше життя.

- Що ми маємо зробити сьогодні, аби нащадки згадували й розповідати про нас добре?